

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VI istungjärk.

128. koosolek.

13. märtsil 1931.

Sisu:

1. Põllutöominister A. Jürman'i erakorraline teadaanne.
2. Eesti Vabariigi 1930./31. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — III lugemisel.
3. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus — III lugemisel.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 19.47 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Põllutöominister A. Jürman'i erakorraline teadaanne.

Põllutöominister A. Jürman: Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelmisel Riigikogu koosolekul oli rkl. Laur erakorraliseks teadaandeks sõna võtnud ja asjalolusid ette toonud, mida õiendada tarvis on. Mina peatun kõige enne nende asjalolude juures, mida on rkl. Laur puudutanud.

Kõige enne etteheide, et Põllutöoministerium olevat viidud „Kaja“ majasse. Siin pean tähendama seda, et meil Põllutöoministerium asub mööda linna laiali, erakorterites mitmes kohas, ja ta on oma asupaika alaliselt muutnud. Üheks asukohaks oli Roosikrantsi tänav, kuhu ta alles möödunud aastal, ma täpselt ei mäleta millal, asus. Seda korterit ma tunnen, elasin ise seal korteris, ja see korter ei ole sugugi soodne riigiasutuse seisukohalt, sest paar tuba, söögituba ja veel üks tuba on kaunis pimedavõitu. Enne mind oli Põllutöoministeriumis läbirääkimisi peetud uue korteri, soodsama korteri leidmiseks. Sündsam korter oli leitud mitte „Kaja“ majas, vaid a/s. „Ühiselu“ majas. Ja kui ma Põllutöoministeriumi läksin, siis küsiti minu käest, kas on sünnis sinna majasse asuda. Mina panin küsimuse ette, kas uus korter on teil odavam või kallim. Vastati, et uus korter tuleb aastas umbes 600 krooni, see on 60.000 senti odavam. Panin teise küsimuse ette, kas uus korter on hea või halb. Mulle vastati, et uus korter on palju parem. Siis ütlesin mina, et teil peaks teada olema, mis teie kohus on teha, loomulik, kui uus korter on odavam ja parem, siis teie võite lepingu sõlmida, ning

pärast seda ei ole mina asjast huvitatud olnud. Nüüd hiljem lugesin lepingut, mis oli sõlmitud, ja kui oleksin teisisi nõu andnud, siis oleksin halvasti nõu andnud.

Edasi teine küsimus, et piimaühisuste keskliidu juurde on piimaasjanduse instruktorigid viidud. Selle kohta on minul tähendada, et praegu töötasid piimaasjanduse instruktorigid kolme asutuse juures: piimaasjanduse keskliidus, talumajanduse nõuande büroos ja piimasaaduste väljaveo kontrolljaamas. See on täiesti lubamatu ja loomuvastane nähtus, et instruktorigid on kolme asutuse juurde koondatud. Oleks tarvis läbi viia, et piimaasjanduse instruktorigid oleksid koondatud ühe asutuse juurde.

Meil on ellu kutsutud piimaühisuste keskliit. Tema tahab endasse kõik piimaasutused koondada, ning temal on asutuste maakondadesse oma liidud. Ei ole õigustatud väide, nagu oleks ta „Estonia“ filiaal. (Vahelhüüded.) Palju mis „Päevaleht“ kirjutab. „Päevaleht“ kirjutab koonduse rühma kohta ka, et see on niisugune rühm, kes kuskile ei kõlba. (Vahelhüüded.) Nii näeme, et see asutus on täiesti loodud nende oma algatusel, kus kõik soovivad, et need piimaühisused, kes veel liikmed ei ole, liikmeks astuksid. Ta ei ole ühenduses ühegi ekspordööriga. Kui ekspordöörid on temale andnud toetusi, siis on hea, et ka ärilised ettevõtted seda ettevõtet toetavad ja omaltpoolt summasid annavad. Siis on temal võimalus tegutseda paremini. Meie näeme, et see on täiesti õige, kui piimaühisused loovad omale väljaspool keskkorralduse, kes saab piimaasjandust paremini korraldada.

Edasi toodi ette ekspordtapamajade saneerimise kava. Seal on ette loetud „Vaba Maa“ kirjutis, kus ette heidetakse, et mina olevat oma isiklikkudes huvides selle kava läbi viinud. See on sihilik, võib öelda — täiesti häbematu artikkel selles asjas, aga siin ma ei hakkagi üksikasjalikult seda küsimust lahendama, võin ainult seda teatada, et olen samme astunud, et prokuratuur „Vaba Maa“ selles asjas vastutusele võtaks, ja siis kohus lahendab selle küsimuse. Pean veel tähendama, et mõni aasta tagasi tõi ka „Vaba Maa“ isiklikult minu kohta umbes samasisulise artikli süüdistustega, tol korral ka kaebasin kohtu, ja „Vaba Maa“ mõisteti süüdi. Loodan, et selle küsimuse ka kohus lahendab.

Siis lõpuks on peatanud härra Laur veel üldiselt meie põllumajanduse raske seisukorra juures, etteheiteid tehes, et praegune valitsus ei ole midagi ära teinud, ja et häda olevat põllumajanduses väga suur, ja et raskused olevat suured. Siin pean tähendama, et ära muuta kõiki neid raskusi ja nõuda, et seda kiiresti tehtaks, on tõesti üleliiga suur nõudmine. Kuid pean ka tähendama, et mõnigi küsimus on juba lahenenud, meie teame, et kolmas rukkioost on juba käes, ja see viib maale raha üle 2 miljoni krooni. See aitab mõndagi hädast välja. Ja see nisuost, mis eilse seaduse põhjal teostatud saab, ja loodame, et see tõesti teostatud saab, see aitab ka kaasa, nii et teraviljaküsimus oleks lahendatud nende sammudega. Aga ma ütlen, et ka need sammud, kus teie etteheiteid tegite, on ka tehtud selleks, et põllumajanduse seisukorda lahendada. Mina usun, et meie ei saa oma põllumajanduse seisukorda lahendada ainult ametlikkude ettekirjutustega ega bürokraatlikkude korraldustega, vaid minu püüd on alati olnud ja on nüüd ka, niikaua, kui mul lubatakse tegutseda Põllutöoministeriumis, et mina tahan kogu põlluharijate peret kaasa tõmmata sellele ülesehituse tööle, ei usu mitte, et mõni üksik ametnik seda asja võiks teha, ja et üht majanduseala suudetakse parandada käsu-kirjade kaudu. Ei ole mõeldav, et teie saaksite ametlikkude korraldustega luua paremaks meie põllumajanduse seisukorra, vaid see on võimalik siis, kui paneme põllumeeste enda organisatsioonid tööle ülesehitamise alal, mis on seni maha lõhutud ja hävitatud, — see on suur teene meie põllumajanduse alal ja see aitab kaasa, et meie põllumajandust tõesti paremale järjele viime.

A. Laur (as, korra kohta): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma pean kõigepealt kõige suuremat imestust avaldama selle üle, et lugupeetud Põllutöominister nii kergelt neid küsimusi võttis.

Juhataja: Rkl. Laur, ma panen tähele, et Teie algate kõnepidamist.

A. Laur (as): Ei, korra kohta, ma teen ettepaneku.

Juhataja: Kui korra kohta, siis on võimalik sõna võtta.

A. Laur (as): Saneerimise kohta ei kuulnud ma Põllutöoministrilt ainustki sõna. Sellepärast annan ma härra Põllutöoministrile aega vastavate andmete kogumiseks, mida ta siis võib ette kanda. Sisult oli ministri erakorraline teadaanne vastamine minu erakorralisele teadaan-

dele, kusjuures aga suuremad küsimused jäid vastamata.

Kui täna peaksime läbirääkimisi, siis takistaks see suurel määral lisaelarve vastuvõtmist.

Sellepärast teen ettepaneku, pidada läbirääkimised Põllutöoministri erakorralise teadaande üle järgmisel Riigikogu koosolekul.

Juhataja: Ma saan sellest ettepanekust nii aru, et rkl. Laur teeb ettepaneku, pidada läbirääkimised ja siis — need läbirääkimised pidada järgmisel koosolekul. (Vahelhüüe.) Seda võib ka korraga hääletada. (Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud.

2. Eesti Vabariigi 1930./31. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja L. Johanson.

Juhataja: II lugemisel jäi lisaelarve osade teksti ettekandmine ära, ma teen seda ka III lugemisel.

Lisaelarve võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega osade viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja L. Johanson: Redaktsiooni komisjon vaatas käesoleva seaduseelnõu läbi, ja ma teen ettepaneku, seaduseelnõu võtta vastu redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

3. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus — III lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Kornell.

Üldkomisjoni kaasaruandja A. Mekart.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise. Võiks ainult tarbekorral ette kanda nende paragrahvide teksti, mille juures on parandusi.

(Pealkiri.)

M. Martna (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle seaduseelnõu I ja II lugemisel on pikemalt sõna võetud. Ma olen näidanud, et seadus nii mitmegi paragrahvi juures puudulik on, ja olen püüdnud neid paragrahve parandustega täiendada. Ma kavatsen need parandused täna uuesti ette kanda, lisan aga siin juurde paar sõna aruandjate väidetest ja ka ministeeriumi esindaja koolinõunik härra Kiivet'i väitest. Härra Kiivet tähendas, et

seadus olevat väga üksikasjalik ja üksikasjalikumad veel minu paranduse-ettepanekud, võrreldes teiste maade samade seadustega. Pean tähendama, et mina oma paranduse-ettepanekutes teiste maade samanimelistest seadustest eeskuju olen võtnud ja et siin õige vähe on minu oma leidust. Teine aruandja härra Pung, praegune Majanduseminister, lükkas ühe minu paranduse-ettepaneku seepärast tagasi, et ma olevat öelnud kogukond, kuna see ei olevat juriidiline mõiste. Mina arvasin, et see meie keeles tarvitata on ja tarbekorral oleks seda võinud väga hästi redaktsiooni komisjon täiendada või parandada.

Mina muud midagi juurde lisada ei katvate, soovitan ainult, et Riigikogu liikmed III lugemisel minu paranduse-ettepanekud vastu võtaksid.

Pealkiri ja §§ 1—14 võetakse vastu.

(§ 15.)

Juhataja: Rkl. Martna teeb ettepaneku.

võtta § 15 p. 9 kolmas rida, pärast sõna „aja“: „vähemalt 9 tundi nädalas ning peale kahenädalise suvepuhkeaja“.

Ettepanek lükkatakse tagasi 24 häälega 21 hääle pooltolemisel.

§§ 15, 15-a ja 15-b võetakse vastu.

Juhataja: Edasi tulevad rkl. Martna'lt uued §§ 15-c—15-i:

„§ 15-c: Kui õpilane saab tööstusettevõtte valdajalt korteri, siis ei tohi töötuba või tööruum korteriks olla. Korter peab olema valge ja köetav, soe. Õpilasel peab olema magadisase vahetatava pesuga üksinda, omaette.“

(Hääletatakse.) § 15-c on tagasi lükatud.

„§ 15-d. Tööstusettevõtte valdaja on kohustatud omal kulul kinnitama õpilase haiguste, tööõnnetuste j.n.e. vastu korras, nagu see vastavates seadustes ette nähtud tööstusliikude tööliste kohta.

Kui õppeaja kestel antakse uusi sotsiaalkindlustuse seadusi, laienevad need ilma erilise kokkuleppeta ka tööstusõpilaste peale.“

(Hääletatakse.) § 15-d on tagasi lükatud.

„§ 15-e. Eelmises paragrahvis (§ 15) p. 9 tähendatud kooliaeg kuulub tööaja hulka. Tööstusettevõtte valdajat, kes õpilasel kooliskäimist takistab, karistatakse esimesel kor-

ral arestiga mitte üle ühe kuu, korduvatel juhtudel vangistusega.“

(Hääletatakse.) § 15-e on tagasi lükatud.

„§ 15-f. Kui õpilane saab tööstusettevõtte valdaja poolt söögi, siis peab söök olema puhas, korralik, küllaldane ja toitev.“

(Hääletatakse.) § 15-f on tagasi lükatud.

„§ 15-g. Õpilase haiguseaeg, kui see ühtsoodu üle kuue nädala ei vältä, loetakse õppeaja hulka. Selle aja eest tasutakse kokkulepitud tasu edasi, samuti saab õpilane haiguse ajal korteri ja söögi lakkamatult edasi.“

§ 15-g juurde on veel märkus:

„Õpilase raskema haigestumise puhul peab tööstusettevõtte valdaja aegsasti hoolitsema, et haige õpilane, kas haigemajja toimetatakse ehk muul teel arstiabi ja tarvilikku ravi mist saab.“

Mõlemad ettepanekud tulevad korraga hääletamisele. (Hääletatakse.) § 15-g ühes märkusega on tagasi lükatud 28 häälega 23 hääle pooltolemisel.

„§ 15-h. Õpilaste lepingutingimiste täitmise järelevalvamiseks nimetab kohalik töösukusamet asjatundjad kodanikud järelevalve kuraatoriteks tööandjate ning tööliste hulgast pariteetlikul alusel. — Kontrollimised protokollitakse ja kirjutatakse protokollid alla kuraatorite ning vastava meistri, tema asemiku ning õpilase poolt, kuigi õpilane all-ealine peaks olema.

Mainitud protokollid arutatakse läbi töösukusameti ligemal koosolekul ning tehakse vastavad otsused olukorra parandamise suunas, kui asjaolud seda vajavad. Otsused antakse vastavatele pooltele teada.

Otsuste täitmise üle valvab kohalik töösukusamet.“

(Hääletatakse.) § 15-h on tagasi lükatud.

„§ 15-i. Tööstusettevõtte valdaja peab õpilast isaliku hoolega õpetama ja kasvatama. Ta ei tohi õpilast lüüa ega peksta, teda töödeks kasutada, mis õpilasel ülejõu rasked või tervislikult kahjulikud on.“

(Hääletatakse.) § 15-i poolt on 23 häält, vastu 24 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Sedelitega hääletamisel on § 15-i vastu võetud 33 hää-

lega 26 hääle vastu ja 1 erapooletuks jäämisel.

(§ 16.)

Juhataja: § 16 kohta on rkl. Martna'lt ettepanek,

võtta § 16 järgmiselt: „Õppeaeg võib kesta 3 aastat. Kui sellest vähe, määrab kohalik töösusamet kuni 1 aasta lisa õppeaja, igakord üksikasjalikult kaaludes, kas ja mispärast õppeaja pikendamine vajalik.“

Ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 16 ja 16-a võetakse vastu.

Juhataja: Rkl. Martna'lt on ettepanek,

võtta uus § 16-b: „Tööstusettevõtte valdaja on kohustatud õppinud töölise peale oskuseksami sooritamist kolm kuud edasi enese juures töö pidama ja temale õppinud töölise palka maksuma.“

(Hääletatakse.) § 16-b poolt on 23 häält, vastu 28 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) § 16-b on sedelitega hääletamisel vastu võetud 33 häälega 31 hääle vastu ja 1 erapooletuks jäämisel.

§ 17 võetakse vastu.

(§ 18.)

Juhataja: § 18 kohta on rkl. Martna'lt ettepanek,

võtta teine — uus lõige: „Kui õpilane on alaealine, peab tema isa või ema või eestkostja lepingule alla kirjutama. Viimane jääb maksvaks õpilase täisealiseks saamiseni.“

Ettepanek võetakse vastu 25 häälega 19 hääle vastu.

§ 18 võetakse vastu ühes parandusega.

§ 19 võetakse vastu.

Juhataja: Rkl. Martna'lt on ettepanek,

võtta uus § 19-a: „Õpilast ei või rakendada ületunnitöödele.“

§ 19-a võetakse vastu 23 häälega 19 hääle vastu.

(§ 20.)

Juhataja: Rkl. Martna'lt on ettepanek,

võtta § 20. lõppu: „õppimiskäik“ järele: „— iga kolme kuu möödumisel“.

Teine, uus lõige: „Testaatraamatusse ei tohi tööstusettevõtte valdaja või tema asemik muid tähendusi

teha, kui mis puutuvad õpilase õppekäiku. Muud õpilase hindamised ja igasugused salamärgid on keelatud.“

M. Martna esimene ettepanek võetakse vastu.

M. Martna teine ettepanek võetakse vastu.

§ 20 võetakse vastu ühes parandusega.

§ 21 võetakse vastu.

(§ 22.)

Juhataja: Rkl. Martna'lt on ettepanek:

§ 22 lõppu võtta uus lause: „Sellase märkuse kirjutamist testaatraamatusse on õpilasel õigus nõuda töösusameti poolt.“

Ettepanek võetakse vastu.

§ 22 võetakse vastu ühes parandusega.

(§ 23.)

Juhataja: Rkl. Martna'lt on ettepanek,

§ 23. juurde lisada punkt 2. järele: „3) kui meister (ettevõtja) sureb; 4) kui meister (ettevõtja) siirdub teise kogukonda elama;

5) kui õpilane tahab teisele ametalale üle minna, mis temal kasulikum näib õppida olevat;

6) kui õpilase vanemad õpilast oma juurde vajavad, mis kohaliku töösusameti juures kindlaks tuleb teha“.

Endine punkt 3 tuleb pkt. 7-na ja esimese rea eelviimase sõna ette: „mõne muu“.

Väga austatud Riigikogu liikmed! Mulle näib, et ettepaneku viimne osa on segane, nii et mul on raske panna seda hääletamisele.

Aruandja A. Kornell: Asi on selles, et see viimane rkl. Martna ettepanek on redigeeritud valesti. Siin on tahetud öelda seda, et sõnad „mõne muu“ tuleksid panna eelviimase rea viimse sõna ette. Ettepanek kõlaks järgmiselt: „3) kui töösusamet tunnistab mõjuvaks põhjuseks mõne muu asjaolu, millega üks pooltest põhjendab õppelepingu lõpetamise vajadust“.

O. Kask (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Siin tekib imelik seisukord. Siin tehakse terve rida parandusi, mis on II lugemisel tagasi lükatud, samuti ka komisjonis. (Vahelhüüded.) Valitsus on vastu vaielnud. (Vahelhüüde.) Täna näeme, et valitsus seisukohta ei võta selle

kohta. (V a h e l h ü ü e.) Millepärast meie peame temaga kaasa hääletama? Meie tahame valitsuse seisukohta teada. (V a h e l h ü ü e.) Praegu on niisugune olukord, nagu ütleb praegu Esimees, et parandus on segane, ega kõik Riigikogu liikmed ei või iga punkti selle seaduse juures tunda, tunnevad ainult need, kes on vastava komisjoni liikmed. Nii ei saa seadust anda, ja meie sarnase seaduse eest vastutust kanda ei saa.

J u h a t a j a: Ma keelduksin selle paranduse-ettepaneku hääletamisele panemisest, sest viimne osa sellest parandusest ei ole mitte just selge. Lahus hääletamist ei nõuta. (M ü r a kohtadel. — J u h a t a j a koputab haamriga.) Austatud Riigikogu liikmed! Juhataja on õigustatud keelduma paranduse-ettepaneku hääletamisele panemisest, kui paranduse-ettepanek selgusetu on. Sellepärast see paranduse-ettepanek ei tule hääletamisele.

Koosolek lõpeb kell 21.14 min.

Õige.

Koosoleku sekretär (allkiri).

§ 23 võetakse vastu.

(§ 24.)

J u h a t a j a: Selle paragrahvi kohta on rkl. Martna'lt ettepanek,

§ 24 esimese lõike lõpp „võib“ kuni „nõuda“ kustutada ja selle asemele võtta: „teeb töösksamet kahju suuruse kindlaks ja esineb kohtus õpilase eest“.

K. T o n k m a n (põl, korra kohta): Korra kohta sõna võttes teen ettepaneku, koosolek lõpetada, sest neid paranduse-ettepanekuid tuleks natuke vaadata, et nendega tutvuneda.

J u h a t a j a: Kui rkl. Tonkman'i ettepanek vastu võetakse, siis § 24 jääb lahtiseks. (H ä ä l e t a t a k s e.) Ettepanek on vastu võetud. Riigikogu koosolek on lõpetatud.

Kinnitan.

Koosoleku juhataja (allkiri).

